

KAYIT DIŞI EKONOMİ BAĞLAMINDA YOKSULLUĞUN ÇOCUK İŞÇİLİĞİ ÜZERİNDEN OKUNMASI

Dr. Öğr. Ü. Ahmet USANMAZ¹

Dr. Cemalettin LEVENT²

ÖZET

Çocuk işçiliği, ülkeler için ekonomik kalkınma ve büyümenin sağlanmasında ciddi bir engeldir. Kayıt dışı ekonominin önemli bir göstergesi olarak yer alan çocuk işçiliği, daha çok düşük eğitim düzeyi ve hanehalkına düşük gelirin girmesinden kaynaklanmaktadır. Özellikle uzun vadede çocukların işgücünde yer alması yoksulluğun sürdürülebilir olmasını sağlamaktadır. İşgücünde yer alan çocuklar eğitim ve sağlık gibi temel haklara ulaşmada ciddi problemler yaşamaktadır. Bununla birlikte işgücüne katılan çocukların psikolojik, sosyal ve fiziksel gelişimleri zarar görmektedir. Dezavantajlı/kırılgan/hassas gruplar olarak anılan çocukların eğitim ve temel ihtiyaçlarına erişimlerinin iyileştirilmesi ve çocuk işçiliğine yönelik sıkı denetimlerin yapılması çocuk işçiliğin azaltılmasına katkı sağlayacaktır. Bu çalışmanın temel amacı; kayıt dışı ekonomi bağlamında yoksulluğu çocuk işçiliği üzerinden yeniden incelemektir. Çalışmada Türkiye'de çocuk işçiliği ve çocuk yoksulluğuna dair yorumlar, TÜİK'den alınan veriler aracılığıyla desteklenmiştir. Elde edilen bulgulara göre çocuk istihdamı oranlarında yıllar arasındaki yükseliş ve düşüşlerin olduğu ancak son iki yılda çocuk istihdamının geçmiş yıllara oranla daha az olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte çocuk istihdamında erkeklerin istihdama katılım oranı kız çocuklarına oranla daha yüksek olduğu verilere yansımıştır. Çalışmada öne çıkan bir diğer önemli bulgu; maddi olarak yoksun olan çocuk oranında farklı yıllar arasında artış ve azalışların görüldüğu ancak maddi açıdan yoksun olan çocuk oranında 2012 ve 2013 yılına göre diğer yıllarda düşüş olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak Türkiye'de çocuk işçiliğinin azaltılmasında eğitim ve gelirden sosyal politikalar aracılığıyla yapılacak iyileştirmeler, dezavantajlı konumda bulunan çocuk işçiliğinin azaltılmasında önemli rol oynayacaktır.

143

Anahtar Kelimeler: Çocuk İşçiliği, Yoksulluk, İstihdam.

JEL Sınıflandırma: J01, J13

¹ Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Patnos Sosyal Hizmetler Yüksekokulu, Sosyal Hizmet Bölümü, Sosyal Hizmet ABD, E-mail: ahmetusanmaz6@gmail.com, ORCID: [0000-0001-9498-1521](https://orcid.org/0000-0001-9498-1521)

² Dr. Bağımsız Araştırmacı, E-mail: cemalettin_65@hotmail.com, ORCID: [0000-0001-7147-1027](https://orcid.org/0000-0001-7147-1027)

READING POVERTY THROUGH CHILD LABOR IN THE CONTEXT OF INFORMAL ECONOMY

ABSTRACT

Child labor is a serious obstacle to economic development and growth in underdeveloped and developing countries. Child labor, which is an important indicator of the informal economy, is mostly due to low educational attainment and low household incomes. Especially in the long run, children's participation in the labor force ensures the sustainability of poverty. Children in the labor force face serious problems in accessing basic rights such as education and health. In addition, the psychological, social and physical development of children participating in the labor force suffers. In addition, the psychological, social and physical development of children participating in the labor force suffers. Improving access to education and basic needs of children from disadvantaged/vulnerable/vulnerable groups and strict controls on child labor will contribute to reducing child labor. The main purpose of this study is to re-examine poverty in the context of the informal economy through child labor. In the study, interpretations on child labor and child poverty in Turkey are supported by data from TÜİK. According to the findings, it has been determined that there have been increases and decreases in child employment rates over the years, but child employment has been lower in the last two years compared to previous years. However, it is concluded that the rate of participation of boys in child employment is much higher than that of girls. Another important finding of the study is that the proportion of materially deprived children has increased and decreased over the years, but the proportion of materially deprived children has decreased in other years compared to 2012 and 2013. In conclusion, improvements in education and income through social policies will play an important role in reducing disadvantaged child labor in Turkey.

Key Words: Child Labor, Poverty, Employment.

JEL Classification: J01, J13

1. GİRİŞ

Kayıt dışı ekonomi, işçiler ve ekonomik birimlerce gerçekleştirilen, yasal veya pratik olarak resmi düzenlemeler kapsamında bulunmayan ekonomik faaliyetlerin tamamı olarak tanımlanmaktadır. Kayıt dışı ekonomi, genellikle yüksek işsizlik, yetersiz istihdam, yoksulluk, cinsiyet eşitsizliği ve güvencesiz çalışma koşulları gibi sorunlarla ilişkilidir. (ILO, 2024).

Çocuklar hayat mücadelesinden dolayı ebeveynleri tarafından kayıt dışı ekonomiye yönlendirilmektedir. Çocuklar yoksulluk nedeniyle genellikle vasıfsız, düşük ücretli ve sömürücü işlerde çalışmaktadır (Ilyas vd., 2020: 410). Çocuk işçiliği, aynı zamanda çocukların çocukluklarını yaşamasını engelleyen, zihinsel ve fiziksel gelişimleri bakımından zararlı işler şeklinde ifade edilmektedir. Dolayısıyla çocuk işçiliği şu şekilde ifade edilmektedir:

- Çocuklar açısından toplumsal, zihinsel, fiziksel veya ahlaki yönden tehlikeli ve zararlı işler,
- Eğitim hayatlarının düzenli bir şekilde devam etmesini engelleyecek olan ve eğitim hakkından yoksun bırakılmasına ya da eğitim hayatlarının erken bitmesine yol açacak işler,
- Çocukların eğitimlerinin yanı sıra yürütmek zorunda oldukları ağır işler (ILO, 2024).

Artan yoksulluk, eğitim hakkına erişimin yetersiz olması, geleneksel bakış açısı, göç, işverenler tarafından çocuk işgücüne yönelik talebin olması ve mevzuatların yetersiz ve etkin uygulanmaması gibi nedenler çocuk işçiliğinin ortaya çıkmasını sağlamaktadır (Dur ve Öztürk, 2017: 615).

Yoksul hanelerden ve ebeveynleri düşük eğitim seviyesine sahip hanelerden gelen çocukların yeterli kültürel sermayeye sahip olamadıkları için okullaşma oranları daha düşüktür ve bundan dolayı çocuk işçiliğine karışma ihtimalleri daha yüksektir. Friedrich Huebler'e (2008) göre çocuk işçiliğinin temel nedeni yoksulluktur (Laborda Castillo, 2014: 6).

Eğitimin ve ekonominin gelişmesi ile iş kanunlarının çıkması sonucu çocuk işçiliği azalmıştır. Çocuk işçiliği, ülkelerin gelişim seviyelerine göre değişiklik gösterse de, dünya çapında pek çok ülkede ciddi bir sosyal sorun olarak dikkat çekmektedir. Özellikle tarımın gelişmesiyle birlikte çocuklar fabrikalar yerine çoğunlukla ücretsiz aile işçisi olarak çalıştırıldı. Bu bağlamda çocuk işçiliğinin en önemli nedenlerinden biri çocuğun eğitime erişememesi ve yoksulluk olgusudur (Radfar vd., 2018: 17).

Ülkeler açısından çocuk işçiliği sorunu ekonomik büyüme ve kalkınmanın sağlanmasında büyük bir engeldir. Bu bağlamda, çocuk işçiliği ile ilgili yapılan çalışmalara ulusal ve uluslararası literatürde sıklıkla rastlanmaktadır. Bu çalışmalardan biri Tor tarafından 2010'da yapılmıştır. Çalışmada Türkiye'de çocuk işçiliğinin boyutları araştırılmıştır. Çalışmada Türkiye İstatistik Kurumundan (TÜİK) elde edilen verilerden yararlanılmıştır. Çalışmada elde edilen bulgulara göre; çalışan çocukların sayısında bir düşme olduğu görülmüştür.

Çöpoğlu'nun 2018 yılında gerçekleştirdiği araştırmada Türkiye'deki çocuk işçiliği incelenmiştir. Yazar, elde edilen verilere dayanarak çocuk işçiliği oranlarının azalmış olduğunu, fakat gelişmiş, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde hâlâ önemli bir sorun teşkil ettiğini belirtmektedir.

Özdemir vd., tarafından 2024 yılında yapılan çalışmada Türkiye'de çocuk işçiliği sağlık ve sosyal yaşam açısından değerlendirilmiştir. Çalışmanın bulguları; çocuk işçiliği, çocukların eğitim haklarının kısıtlanmasına neden olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte düşük ücret, tehlikeli çalışma koşulları ile sağlık hizmetlerine ulaşmadaki zorluklar gibi unsurlarında çocukların sağlığının olumsuz yönde etkilenmesine neden olduğu belirlenmiştir.

Batır tarafından 2020'de yapılan çalışmanın temel amacı; Türkiye'de 2007-2017 döneminde ortaya çıkan ve medyada görülen çocuk işçi ölümlerinin sebep ve sonuçlarını araştırmaktır. Çalışmada bulgularına yansıyan verilere göre; çalışan çocuk ölümlerinin 6 yaşından 17 yaşına kadar tüm yaş kademesinde, çoğunlukla ortaokul ve lise düzeyinde görüldüğü belirlenmiştir.

2. ÇALIŞMANIN BULGULARI

Çocuk işçiliği tarih boyunca farklı şekilde ortaya çıkmıştır. 16.yy'da Amerika'da köle ticareti olarak görülmekteydi. İngiltere'de sanayi devrimi döneminde fabrikalarda işgücünde bulunanların üçte ikisi kadınlar ve çocuklardan oluşmaktaydı. Bu dönemde çalışan çocukların yaşı 6'ya kadar düşmüştür. Çocuklar küçük yaşta çalışmakla beraber bu dönemde çalışma saatlerinin 15-16 hatta 18 saate kadar çıkmaktaydı. Özellikle 1730-1779 yıllarında Londra'da yaşamını yitiren çocukların yarısı 5 yaşın altındaydı (Avşar ve Öğütoğulları, 2012: 13).

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki çocuk işçiliği; gelişmiş ülkelerde eğitimin daha çok desteklenmesinden dolayı geç yaşta görülmektedir. Gelişmiş ülkelere göre çalışma şartları daha düşük olduğundan dolayı gelişmekte olan ülkelerde çocuk işçilik yaşı düştüğü ileri sürülmektedir (Şahin, 2012: 104).

Dünya ülkelerinin üzerinde önemle durduğu problemlerden biri çocuk işçiliğidir. Yoksulluk ve eğitimsizlikten kaynaklanan çocuk işçiliği gelişmiş ve az gelişmiş ekonomilerin ilgilendiği temel sosyal bir problemdir. Bu bağlamda çocuk işçiliği sorunu az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, ekonomik kalkınmanın önünde ciddi bir engel oluşturmaktadır. Kayıt dışı ekonomide yer alan çocuk işçiliği; geçmişten günümüze devam eden önemli bir sorundur.

Tablo 1: Çocuk İşçiliği ve Tehlikeli İşler: Eğilimler: (%)

		5-17 yaş arasındaki çocukların çocuk işçi olarak çalışma oranı (%)		5-17 yaş arası çocukların tehlikeli işlerde çalışan oranı (%)	
		2016	2020	2016	2020
	Dünya Geneli	9.6	9.6	4.6	4.7
Cinsiyet	Kız Çocukları	8.4	7.8	3.6	3.6
	Erkek Çocukları	10.7	11.2	5.5	5.8
Yaş	5-11 yaş	8.3	9.7	2.2	2.8
	12-14 yaş	11.7	9.3	4.6	4.8
	15-17 yaş	10.5	9.5	10.5	9.5
ILO Bölgeleri	Afrika	19.6	21.6	8.6	9.7
	Sahra Altı Afrika	2.4	3.9	9.8	10.7
	Arap Ülkeleri	2.9	5.8	1.5	4.5
	Asya-Pasifik	7.4	5.6	3.4	2.6
	Amerika Kıtaları	5.3	4.3	3.2	2.9
	Latin Amerika ve Karayipler	7.3	6.0	4.4	4.0
	Avrupa ve Orta Asya	4.1	5.7	4.0	5.5
	Düşük Gelir	19.4	26.2	8.8	11.6

Milli Gelir Grubuna Göre Ülkeler	Alt-Orta Gelir	8.5	9.0	4.9	4.3
	Üst-Orta Gelir	6.6	4.9	2.0	3.2
	Yüksek Gelir	1.2	0.9	1.0	0.8

Kaynak: ILO ve UNICEF, 2020 verileri yazarlar tarafından düzenlenmiştir.

Tablo 1’de, dünya genelinde, ILO bölgelerinde ve milli gelir gruplarına göre 5-17 yaş arasındaki çocukların çocuk işçisi olarak çalışma oranı ile tehlikeli işlerde çalışan çocukların oranı sunulmuştur. Tablo 1 e göre, 12-14 ve 15-17 yaş gruplarında bulunan çocukların işgücüne katılım oranlarının düştüğü, buna karşın 5-11 yaş grubundaki çocukların işgücüne katılımında bir artış yaşandığı görülmektedir. Öte yandan 5-11 yaş ve 12-14 yaş grupların yer alan çocukların tehlikeli işlerde çalışma oranında artış olduğu görülmektedir. ILO bölgeleri incelendiğinde Afrika’da çocuk işçiliğinin daha yoğun olduğu gözlemlenmektedir. Ancak tehlikeli işlerde çalışan çocukların Sahra Altı Afrika ülkelerinde daha fazla olduğu görülmüştür.

Milli gelir gruplarına göre ülkeler incelendiğinde, düşük gelirli ülkelerde çocuk işçiliği ile tehlikeli işlerde çalışan çocukların oranlarının daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Gelişmiş ülkelerde ise çocuk işçiliği ile tehlikeli işlerde çalışan çocukların oranının çok düşük olduğu gözlemlenmektedir. Son olarak tabloda erkeklerin kız çocuklarına oranla daha fazla işgücünde yer aldıkları ve daha çok tehlikeli işlerde çalıştıkları gözlemlenmektedir. Tablo genel olarak incelendiğinde diğer işlere oranla çocukların tehlikeli işlere daha az yönelikleri görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı Türkiye’deki çocuk işçiliğini kayıt dışı ekonomi bağlamında çocuk yoksulluğu ile ele alıp incelemektir. Çalışmada TÜİK tarafından hazırlanan istatistiki verilerden yararlanarak çocuk işçiliği araştırılmıştır.

Tablo 2: Çocuk Nüfusu ve Yıllık Nüfus Artış Hızı: 0-17 Yaş (2008-2021)

Yıllar	Çocuk Nüfusu	Nüfus Artış Hızı Çocuk (%)	Nüfus Artış Hızı Erkek (%)	Nüfus Artış Hızı Kız (%)
2008	22.497.241	8.8	8.5	9.1
2009	22.638.411	6.3	5.9	6.6
2010	22.699.503	2.7	2.8	2.6

2011	22.709.283	0.4	0.7	0.2
2012	22.692.174	-0.8	-0.7	-0.8
2013	22.761.702	3.1	3.0	3.1
2014	22.838.482	3.4	3.3	3.4
2015	22.870.683	1.4	1.3	1.5
2016	22.891.140	0.9	0.8	1.0
2017	22.883.288	-0.3	-0.3	-0.4
2018	22.920.422	1.6	1.7	1.5
2019	22.876.798	-1.9	-2.0	-1.9
2020	22.750.657	-5.5	-5.8	-5.3
2021	22.738.300	-0.5	-0.6	-0.5

Kaynak: TÜİK İstatistiklerle Çocuk, 2021: 3

Tablo 2’de Türkiye’de 2008-2021 dönemine ait verilerden hareketle 0-17 yaş grubuna ait çocuk nüfusu ve yıllık nüfus artış hızı sunulmuştur. Tablo incelendiğinde çocuk nüfusunda yıllar bazında artış ve azalışların olduğu görülmekte olup çocuk nüfusunun en yüksek olduğu yıl 2018 olmuştur. Bununla birlikte erkek ve kız nüfus artış hızlarında yıllar itibariyle artış ve azalışlar görülmektedir.

Tablo 3: Türkiye’de Çocuk İstihdamı Oranı: 15-17 Yaş (2004-2021)

Yıllar	Erkek (%)	Kız (%)	Toplam (%)
2004	20,0	11,6	15,9
2005	20,7	10,1	15,5
2006	20,9	10,4	15,8
2007	21,7	9,6	15,8
2008	22,0	10,2	16,2

2009	22,1	10,1	16,2
2010	23,1	10,8	17,1
2011	23,6	11,2	17,6
2012	23,3	10,2	16,9
2013	22,9	10,1	16,7
2014	25,0	10,8	18,1
2015	24,5	11,4	18,1
2016	23,8	11,9	18,0,
2017	24,3	10,2	17,4
2018	25,7	10,2	18,2
2019	24,0	10,0	17,2
2020	19,5	7,5	13,7
2021	19,6	8,1	14,0

Kaynak: TÜİK İstatistiklerle Çocuk, 2021: 123

Tablo 3'te 2004-2021 dönemine ait verilerden hareketle çocuk istihdamı oranına yer verilmiştir. Tabloya bakıldığında, çocuk istihdamı oranlarında yıllar içinde artış ve azalmaların yaşandığı, ancak son iki yılda bu oranların önceki yıllara göre daha düşük orandadır. Bunun yanı sıra istatistiki veriler çocuk istihdamında erkeklerin katılım oranı kızlara oranla daha fazla olduğunu sunmaktadır.

Tablo 3 incelendiğinde çocuk istihdamı 2018 yılında en yüksek orana çıkmıştır (%18,2). Bununla birlikte erkek çocuk istihdamı oranı 2018'de %25,7 ile en yüksek orana çıkarken kız çocuk istihdamı oranı ise 2016'da %11,9 ile en yüksek orana ulaşmıştır. Son olarak tablo gözlemlendiğinde kız ve erkek çocuk istihdamı 2020'de en düşük oranda kalmıştır.

Tablo 4: Türkiye'de NEET Statüsünde Bulunan 15-17 Yaş Arası Çocuk Nüfusunun Oranı: (%)

Yıllar	Toplam	Erkek	Kız
2004	24,9	14,2	36,1
2005	25,2	14,9	36,0
2006	23,8	15,0	33,0
2007	26,2	17,0	35,8
2008	23,1	14,8	31,7
2009	20,3	13,3	27,6
2010	18,1	11,6	24,9
2011	16,6	11,1	22,5
2012	16,2	11,3	21,4
2013	12,7	8,9	16,7
2014	11,9	8,6	15,5
2015	11,1	7,9	14,6
2016	10,4	7,7	13,2
2017	10,6	7,4	13,9
2018	11,0	8,4	13,6
2019	11,0	8,8	13,4
2020	11,0	9,6	12,5
2021	9,2	7,4	11,2

Kaynak: TÜİK İstatistiklerle Çocuk, 2021: 124

Tablo 4'te 2004-2021 dönemine ait veri setinden hareketle Türkiye'de 15-17 yaş grubunda bulunan eğitimde ve istihdam da olmayan çocuk nüfusuna yer verilmiştir. Tabloya göre çocuk

nüfus oranında farklı yıllar arasında artış ve azalışlar olduğu ancak 2021 yılında en düşük oranda olduğu görülmektedir. Öte yandan kız nüfus oranının erkeklere oranla daha yüksek olduğu ve yine yıllara göre dalgalanmaların bulunduğundan söz etmek mümkündür.

NEET kavramı "Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan" ilk olarak 1980'li yıllarda İngiltere'de kullanıldığına dair bazı çalışmalar bulunmaktadır (Eurofound, 2012: 19). Yurtiçi alan yazında genellikle kavramın İngilizce kısaltması olan "NEET" veya Türkçe olarak "Ne Eğitimde Ne İstihdamda Ne Yerleştirmede" (NEİY) kavramsallaştırması kullanılır. Çünkü İngilizcede eğitimin teori ve pratikte anlamını belirtmek için "education" ve "training" sözcükleri kullanılmaktadır. Türkçede "eğitim" kelimesinin tüm eğitim süreçlerini kapsadığı düşünülse de çıraklık, staj ve pratik eğitim gibi kavramlar genellikle bu kapsamda yer almamaktadır. Bu çalışmada, tablolarda "Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olma" ifadesi ve bu kavramın İngilizce karşılığı olan "NEET" şeklinde sadeleştirilerek kullanılmıştır (Tolgay ve Çakır, 2022: 1685). NEET gençliği çeşitli nedenlerle eğitime erişemeyen veya eğitim almak istemeyen ve çalışma hayatına dahil olmayan ya da bu durumdan çıkmak için herhangi bir çaba sarf etmeyen gençleri tanımlamak için kullanılan bir terimdir. Son zamanlarda NEET kavramını ele alan çalışmaların artması hem ulusal hem de uluslararası kurum ve kuruluşların NEET olma süreçlerine ve sonuçlarına yoğunlaşması ile medya ve araştırmacılar tarafından da önemli bir gündem konusu haline gelmiştir (Rahmani ve Groot, 2023: 1-2; ILO, 2022: 1-3; UNICEF, 2023: 8-10). NEET genci olma kavramı, genel olarak eğitime erişemeyen veya erişim sağladıktan sonra yarıda bırakanları, işsiz veya iş aramaktan umudunu yitirenleri, son dönemlerde sayıları oldukça artan yükseköğretim mezunu gençler gibi farklı gençlik hallerini tanımlı altına almaktadır. Buna ek olarak farklı gençlik halleri diyebileceğimiz erken yaşta evlenen ev kadınlarını, ailelerinde ücretsiz ev içi emekte yer alan gençleri, herhangi bir güvencesi olmadan çalışan gençleri, hasta veya engelleri olduğu için çalışmayan veya eğitim alamayan gençleri de kapsamaktadır (Eurofound, 2012: 20).

Tablo 5: Çalışan Birey Bulunmayan Hanhalklarında Yaşayan 0-17 Yaş Arasındaki Çocuk Nüfusunun Toplam Çocuk Nüfusuna (%) Oranı, (2004-2021)

Yıllar	Toplam	Erkek	Kız
2004	13,8	13,7	13,9
2005	14,7	14,5	14,8

2006	15,4	14,9	16,0
2007	15,7	15,4	16,0
2008	16,1	16,0	16,2
2009	16,6	16,4	16,9
2010	14,3	14,0	14,6
2011	11,9	11,6	12,2
2012	11,8	11,6	12,1
2013	11,4	11,2	11,7
2014	9,5	9,4	9,5
2015	9,7	9,5	10,0
2016	9,9	9,7	10,1
2017	9,4	9,4	9,4
2018	9,5	9,3	9,8
2019	12,0	11,7	12,3
2020	14,4	14,1	14,
2021	10,7	10,7	10,6

Kaynak: TÜİK İstatistiklerle Çocuk, 2021: 126

Tablo 5’te 2004-2021 dönemine ait verilerden hareketle çalışmanı bulunmayan hanehalklarında bulunan çocuk nüfusunun toplam çocuk nüfusa oranına yer verilmiştir. Tabloya bakıldığında, çocuk nüfusu oranında yıllar bazında artış ve azalmaların olduğu gözlemlenmektedir.

TÜİK tarafından yayınlanan İstatistiklerle Çocuk raporuna bakıldığında “Maddi Yoksun Olan Çocukların Oranı” 2012-2020 arasında artış ve azalışlar noktasında farklılıklar göstermektedir. 2012 yılında maddi yoksun olan fert oranı 55,0 iken maddi yoksun olan çocuk oranı 65,4 olmuştur. 2013 yılında maddi yoksun olan fert oranı 43,8 iken maddi yoksun olan çocuk oranı 56,1 olmuştur. Maddi yoksun olan fert oranı ile maddi yoksun olan çocuk oranı yıllara göre sürekli düşüş göstermiştir. 2019 yılında maddi yoksun fert oranı 26,3 iken maddi yoksun çocuk

oranı 32,3 olmuştur. 2020 yılına bakıldığında ise maddi yoksun olan fert oranı 27,4 iken maddi yoksun olan çocuk oranı 33,7 olmuştur (TÜİK, 2021: 136). Sonuç itibariyle maddi yoksun olan fert oranında yıllar itibariyle artış ve azalışların olduğu gözlemlenmektedir. Bununla birlikte maddi yoksun olan çocuk oranında da yıllar itibariyle artış ve azalışlara rastlanmaktadır. Ancak genel olarak veriler incelendiğinde maddi yoksun olan fert oranı ile maddi yoksun olan çocuk oranında 2012 ve 2013 yılına göre diğer yıllarda düşüşün olduğu gözlemlenmektedir. Ama vurgulanması gereken bir diğer nokta maddi yoksun olan çocuk oranı maddi yoksun olan fert oranına göre yıllara göre sürekli yüksek seyrettiği verilere yansımıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çocuk işçiliğinin en temel nedenlerinde biri yoksulluktur. Yoksul olan haneler gelir kaygısından dolayı çocuklarının işgücüne yönlendirmektedir. İşgücüne yönelmek zorunda kalan çocuklar eğitim, sağlık ve oyun gibi benzeri haklarından yoksun kalmaktadır. Dolayısıyla çocuk işçiliğini önlemek için öncelikle yoksulluğu ortadan kaldırmak büyük önem taşıyacaktır. Bu bağlamda çalışmanın amacı; kayıt dışı ekonomi bağlamında yoksulluğu çocuk işçiliği üzerinden okumaktır. Çalışmada TÜİK'den alınan verilerden hareketle tablolar oluşturularak yorumlanmıştır. Çalışmanın bulgularına göre; çocuk istihdamı oranları genel olarak incelendiğinde artış ve azalışların olduğu ancak son iki yılda çocuk istihdamının önceki yıllara göre daha az olduğu belirlenmiştir. Çocuk istihdamında erkeklerin istihdama katılım oranı kızlara göre çok daha fazla olduğu bulgusu tespit edilmiştir. Son olarak çalışmada; maddi yoksun olan çocuk oranında yıllar itibariyle artış ve azalışların görüldüğü ancak maddi yoksun olan çocuk oranında 2012 ve 2013 yılına göre diğer yıllarda düşüş olduğu belirlenmiştir.

Küresel bir problem olarak önem arz eden çocuk işçiliği ekonomik gelişmişliğin önünde ciddi bir engeldir. Eğitim, sağlık ve oyun haklarından yoksun kalan çocuklar niteliksiz işgücünde yer almaktadır. Çalışma genel olarak değerlendirildiğinde çocuk işçiliğinin azaltılmasında; yoksulluğun azaltılması, gelirden iyileştirmelerin yapılması, eğitim düzeyinin iyileştirilmesi ve çocuk işgücünün yasaklanmasına yönelik sıkı tedbirlerin alınması gibi faktörler ebeveynlerin çocuklarını işe göndermesini engelleyebilir.

KAYNAKÇA

- Avşar, Z., & Ögütoğulları, E. (2012). Çocuk işçiliği ve çocuk işçiliği mücadele stratejileri. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 2(1), 9-40.
- Batır, E. (2020). *Çocuk işçi ölümleri: Yaşam ve eğitim hakkı* (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Çöpoğlu, M. (2018). Türkiye’de Çocuk İşçiliği. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (14), 357-398.
- Dur, A. İ. B., & Öztürk, M. (2017). Türkiye’de Ve Dünyada Çocuk İşçiliği Ve Mücadele Politikaları: SDÜ MYO Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(3), 613-635.
- Eurofound (2012). Neets-Young People Not In Employment, Education Or Training: Characteristics, Costs And Policy Responses In Europe. <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2012/labourmarket-social-policies/neets-young-people-not-in-employment-education-or-training-characteristics-costs-and-policy> Adresinden 23 Mayıs 2024 Tarihinde Alınmıştır.
- Huebler, F. (2008, September). Child Labour And School Attendance: Evidence From MICS And DHS Surveys. Paper Presented At Seminar On Child Labour, Education And Youth Employment. Understanding Children’s Work Project, Universidad Carlos III De Madrid, Madrid, Spain.
- ILO. (2022) Youth Not In Employment, Education Or Training In Asia And The Pacific: Trends And Policy Considerations. 1-61. https://www.ilo.org/asia/publications/WCMS_860568/lang--en/index.htm Adresinden 23 Mayıs 2024 tarihinde alınmıştır.
- ILO. (2024). <https://www.ilo.org/projects-and-partnerships/projects/partnership-improving-prospects-forcibly-displaced-persons-and-host/themes/informal-economy> 10 Mayıs 2024 tarihinde alınmıştır.
- ILO. (2024). <https://www.ilo.org/tr/regions-and-countries/europe-and-central-asia/ilo-turkiye-ofisi/politika-alanlari/cocuk-isciligi> 23 Mayıs 2024 tarihinde alınmıştır.

- Ilyas, A., Shahid, M. S., & Ali Hassan, R. (2020). Evaluating The Motives Of Child Labourers In The Informal Economy. *International Journal Of Sociology And Social Policy*, 40(3/4), 409-424.
- Laborda Castillo, L., Sotelsek Salem, D., & Sarr, L. R. (2014). The Effect Of Poverty, Gender Exclusion, And Child Labor On Out-Of-School Rates For Female Children. *Journal Of Research In Childhood Education*, 28(2), 162-181.
- Özdemir, N. E., Albayrak, E. A., & Korkutan, M.(2024). Türkiye’de Çocuk İşçiliği: Sağlık ve Sosyal Yaşam Koşulları Bağlamında Bir Değerlendirme. *Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 7(1), 44-66.
- Radfar, Amir., Asgharzadeh, Seyed Ahmad Ahmadi., Quesada, Fernando., Filip, Irina. (2018).Challenges And Perspectives Of Child Labor. *Industrial Psychiatry Journal* 27(1):P 17-20, Jan–Jun 2018. | DOI: 10.4103/İpj.İpj_105_14
- Rahmani, H. & Groot, W. (2023) Risk Factors Of Being Youth Not In Education, Employment Or Training (NEET): A Scoping Review. *International Journal Of Educational Research*. 1-16.
- Şahin, L. (2012).Geçmişten günümüze çocuk işçiliği. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 103-118.
- Tolgay, C. & Çakır, Ö. (2022). Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençlerin Genç İşsizliğine Yönelik Algıları Üzerine Bir Araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Ss. 1680-1707.
- Tor, H. (2010). Türkiye’de Çocuk İşçiliğinin Boyutları. *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken/Journal Of World Of Turks*, 2(2), 25-42.
- TÜİK, İstatistiklerle Çocuk (2021).
https://www.tuik.gov.tr/media/announcements/istatistiklerle_cocuk_2021.pdf 15
Mayıs 2024 tarihinde alınmıştır.
- Uluslararası Çalışma Ofisi ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu, Çocuk İşçiliği, 2020 Küresel Tahminler, Eğilimler ve Önümüzdeki Yol, ILO ve UNICEF, New York, 2021. Lisans: CC BY 4.0.
- UNICEF. (2023) In-Depth Research On Youth Not In Employment Education Or Training (Neet) In Thailand. UNICEF Social Research Institute